

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ J. K.**, bývajúceho v M., **2/ Ing. D. K.**, bývajúcej v P., zastúpených advokátskou kanceláriou AK – TARABČÁK s.r.o., so sídlom v Prešove, Hlavná 13, IČO: 36 859 109, proti žalovanému **Slovenskému vodohospodárskemu podniku, štátny podnik**, so sídlom v Banskej Štiavnici, Radničné námestie 8, IČO: 36 022 047, **o zaplavenie 4 972,42 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Svidník pod sp.zn. 5C 113/2011, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 28.mája 2013, sp.zn. 12Co 62/2012, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 28.mája 2013 sp.zn. 12Co 62/2012 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Svidník medzitýmnym rozsudkom z 23. mája 2012, č.k. 5C 113/2011-63 určil, že nárok žalobcov na náhradu škody je dôvodný. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že dňa 3. júna 2010 došlo k pretrhnutiu ochranej hrádze a zaplaveniu areálu bývalých Kožiarskych závodov vo vlastníctve žalobcov v Giraltovcich. V správe Obvodného úradu životného prostredia v Stropkove zo 7. júna 2010 bolo konštatované zaliatie výrobných priestorov bývalých Kožiarskych závodov a 14. júna 2010 začalo povodie Bodrogu a Hornádu s úpravou pretrhnutej hrádze na rieke Topľa. Súd dospel k záveru, že došlo k vzniku škodovej udalosti v dôsledku zaplavenia areálu Kožiarskych závodov. Žalovaný mal vedomosť o tom, že existujúca hrádza je nedostatočná, pretože podľa sprievodnej správy k projektovej dokumentácii 4/2008 hlavným cieľom a účelom stavby bolo riešiť protipovodňovú ochranu územia, pričom ochrana mala byť realizovaná pobrežným betónovým múrikom. Efekt úpravy spočíval v zabránení škodám, ktorých príčinou bývali nepriaznivé hydrologické situácie, ktoré sa vyskytovali čoraz častejšie, pričom bolo nesporné, že nebola venovaná pozornosť údržbe toku a samotných brehov a hrádze, pretože v súhrnnej technickej správe 03/2009 bolo uvedené, ...že v km podľa projektovej dokumentácie 0,640-0,800 existujúci konkávny ľavý svah toku Tople je silne erózne vymytý a sú všetky predpoklady, že eróznou činnosťou bude

spôsobovať ďalšie šírenie. Zo svahu v tomto priestore do koryta toku sú spadnuté dva topole... Napriek tomu, že žalovaný mal o nedostatočnej existujúcej ochrane na príslušnom úseku vedomosť, neurobil opatrenia spočívajúce v realizácii stavby ešte v roku 2009, resp. 2010 do povodne, ale stavbu realizoval až v roku 2011, aj keď podľa uznesenia vlády Slovenskej republiky mal na to určené prostriedky už v roku 2009. Neurobil ani opatrenie k odstráneniu topoľov v toku, ktoré spôsobovali zvýšenie zadržiavania vody a tým aj vyššiu eróznú činnosť. Skutočnosť, že vznikla škoda je nesporné, objekt bol zaliaty do výšky 1,5 m a predbežná škoda bola vyčíslená na 1 620 130 €. Súd prvého stupňa mal za to, že žalovaný, ako správca vodného toku rieky Topľa, porušil svoje povinnosti vyplývajúce mu z § 48 ods. 3 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „vodný zákon“) a § 415 Občianskeho zákonníka, preto v zmysle § 420 ods.1 a § 420a ods.1, 2 Občianskeho zákonníka, zodpovedá za škodu, ktorá vznikla žalobcom v dôsledku zaplavenia im patriaceho areálu bývalých Kožiarskych závodov po pretrhnutí ochrannej hrádze. Keďže žalobcovia preukázali vznik škody žalovaným, súd považoval ich nárok za dôvodný, avšak s poukazom na potrebu vykonania rozsiahleho dokazovania za účelom zistenia výšky vzniknutej škody rozhodol najskôr o základe nároku žalobcov medzitýmny rozsudkom. Proti tomuto rozsudku podal žalovaný odvolanie.

Krajský súd v Prešove rozsudkom z 28. mája 2013, sp.zn. 12Co 62/2012 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že návrh žalobcov na náhradu škody nie je dôvodný. Rozhodol tak s odôvodnením, že v prejednávanej veci bolo potrebné posudzovať nárok žalobcov v zmysle ustanovenia § 420a ods. 1 Občianskeho zákonníka upravujúceho zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkovou činnosťou. Zákon prevádzkovú činnosť charakterizuje ako aktívne konanie podnikateľského subjektu smerujúce k dosiahnutiu určitého cieľa, t.j. že žalovaný vykonával určitú prevádzkovú činnosť v dôsledku, ktorej došlo ku škode. V konaní ale nebolo preukázané, že žalobca zapríčinil vznik škody na majetku žalobcov určitým konaním a túto zodpovednosť žalobcovia vyvodzovali len z predmetu činnosti žalovaného uvedeného v obchodnom registri. Žalobcovia okrem toho poukazovali na porušenie prevenčnej povinnosti podľa § 415 Občianskeho zákonníka, teda na to, že žalovaný svoju činnosť nevykonával a preto došlo k pretrhnutiu hrádze. Žalovaný ako správca vodných tokov je zodpovedný za vykonávanie zabezpečovacích prác na ochranu pred nepriaznivými účinkami vôd na vodných tokoch a vodohospodárskych dielach, ale táto zodpovednosť je limitovaná ustanovením § 409 ods. 5 zákona č. 364/2004 Z.z.,

nepredvídanými udalosťami charakterizovanými ako vis maior. Odvolací súd vychádzal zo všeobecne známej skutočnosti o výskyte dlhodobých zrážok v máji a v júni roku 2010, ktoré spôsobili zvýšené hladiny vodných tokov na území celej Slovenskej republiky, čo následne vyvolalo mimoriadnu situáciu na týchto vodných tokoch. Poukázal tiež na správu žalovaného, podľa ktorej v čase povodní v roku 2010 sa jednalo o „tisícročnú vodu“, kde prietok Tople bol „100 násobne vyšší ako priemer“. Na základe týchto skutkových zistení dospel k záveru, že škoda bola spôsobená neodvratnou udalosťou (prírodnými živlami, dažďom a následným preliatím koryta Tople) nemajúcou pôvod v prevádzke či konaní žalovaného (§ 420a ods. 3 Občianskeho zákonníka) a žalovaný jej vzniku nemohol zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré bolo možné od neho objektívne požadovať. Z týchto dôvodov napadnuté rozhodnutie zmenil a nároku žalobcov nevyhovel.

Uvedený rozsudok odvolacieho súdu napadli dovolaním žalobcovia 1/, 2/ (ďalej aj „dovolatelia“). Prípustnosť dovolania odôvodnili ustanovením § 238 ods. 1 O.s.p., ako dovolací dôvod uviedli ustanovenie § 241 ods. 2 písm. b/, c/ O.s.p. (konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci). Podľa ich názoru odvolací súd zaťažil konanie tzv. inou vadou (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), pretože v rozpore s ustanovením § 213 ods. 3 O.s.p. pri zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa vychádzal z iného skutkového základu ako súd prvého stupňa bez toho, aby dokazovanie zopakoval alebo doplnil v zmysle § 213 ods. 4 a 5 O.s.p. Na pojednávaní pred odvolacím súdom dňa 28. mája 2013 žiadne dokazovanie vykonané nebolo, keď zo zápisnice vyplýva, že predseda senátu podal správu o doterajšom priebehu konania a to čítaním obsahu spisu. Takýto postup súdu nemožno považovať za opakovanie dokazovania, či nové dokazovanie. V tejto súvislosti dovolatelia namietali aj nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, pretože z neho nie je zrejmé na základe akých dôkazov dospel odvolací súd k záverom odlišným od prvostupňového súdu (najmä z akej správy žalovaného vychádzal pri závere, že dlhodobé zrážky možno chápať ako mimoriadnu udalosť). Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu považovali za nedostatočné a nezodpovedajúce ustanoveniu § 157 ods. 2 O.s.p. Odvolací súd sa v ňom nevysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami najmä vo vzťahu k pojmu mimoriadnej udalosti, vysvetleniu dôvodov, prečo posúdil okolnosti prejednávanej veci ako mimoriadnu udalosť a kedy by nešlo o mimoriadnu udalosť. Žalovaný vedel o potrebe vykonania opatrení, ktoré by vzniknutým následkom zabránili, a preto nemohla táto udalosť

mať charakter neodvratiteľnej udalosti, čím sa však odvolací súd vôbec nezaoberal. Žalobcovia tiež namietali, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), ktoré videli v tom, že odvolací súd nepovažoval vzniknutú škodu za škodu spôsobenú prevádzkovou činnosťou podľa § 420a ods.1, 2 Občianskeho zákonníka. Vyjadrili názor, že ak by sa akceptoval výklad pojmu prevádzkovej činnosti, ktorý zaujal odvolací súd, zanedbanie a neplnenie zákonných povinností by nebolo postihnuteľné vôbec. Okrem toho pokiaľ odvolací súd dospel k záveru, že nie je daná zodpovednosť žalovaného v zmysle § 420a ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, mal posúdiť jeho zodpovednosť z hľadiska nesplnenia prevenčnej povinnosti (§ 415 Občianskeho zákonníka) zakladajúcej všeobecnú zodpovednosť za škodu podľa § 420 ods.1 Občianskeho zákonníka. Z týchto dôvodov žiadali, aby dovolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu tak, že potvrdí rozsudok súdu prvého stupňa alternatívne zruší rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vráti na nové konanie a rozhodnutie.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že napadnuté rozhodnutie považuje za správne v celom rozsahu, pokiaľ ide o zistenie skutkových okolností aj právne posúdenie veci. Tvrdenia žalobcov uvedené v dovolaní považoval za účelové a nedôvodné. Odvolací súd vychádzal zo skutočností, ktoré boli preukázané vykonaným dokazovaním na súde prvého stupňa. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie podľa § 243 ods. 1 O.s.p. zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1.januárom 2015, pretože dovolanie bolo podané pred týmto dátumom)] po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., proti rozhodnutiu, v prípade ktorého prípustnosť dovolania vyplýva z § 238 ods. 1 O.s.p., preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Dovolanie žalobcov je procesne prípustné v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p., lebo smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Dovolacie dôvody pritom neposudzujú len podľa toho, ako ich dovolatelia označili, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Pre účely predmetného dovolacieho konania je vhodné osobitne zdôrazniť, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a nemožno sa ním úspešne domáhať revízie skutkových zistení súdov nižších stupňov ani výsledkov nimi vykonaného dokazovania. Posúdiť správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy. Dovolacie konanie má (a to je potrebné osobitne zdôrazniť) prieskumnú povahu; aj so zreteľom na ňu dovolací súd - na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu - nemá možnosť vykonávať dokazovanie (viď § 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.).

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p, ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie), zaoberal sa Najvyšší súd Slovenskej republiky aj otázkou, či konanie nie je postihnuté vadami podľa § 237 O.s.p. (a/ rozhodlo sa vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát). Treba zdôrazniť, že z hľadiska § 237 O.s.p. nie je relevantné tvrdenie dovolateľa

o existencii vady uvedenej v tomto ustanovení, ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo. Dovolatelia vo svojom dovolaní nenamietali vady konania podľa § 237 O. s. p. a ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

Dovolatelia namietali, že odvolacie konanie je postihnuté tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie (§ 241 ods.2 písm. b/ O.s.p.), pretože odvolací súd pri zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa v rozpore s ustanovením § 213 O.s.p. vychádzal z odlišných skutkových záverov ako prvostupňový súd a to bez toho, aby vo veci vykonal dokazovanie.

Inou vadou konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. sa rozumie error in procedendo – porušenie ustanovenia zákona upravujúceho konanie od začiatku až do skončenia (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. II. ÚS 591/2012 zo 4. septembra 2013). O takúto vadu ide teda vždy v procesne nesprávnom postupe súdov, ktorý však na rozdiel od procesných väd konania uvedených v § 237 O.s.p., nezakladá zmätočnosť rozhodnutia (najčastejšie ide o vady spojené s dokazovaním).

Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. je odvolací súd skutkovými závermi súdu prvého stupňa viazaný. Výnimky z tohto pravidla sú stanovené v odseku 2 až 7 § 213 O.s.p. Viazanosť odvolacieho súdu skutkovým stavom ustáleným súdom prvého stupňa a podmienenie zmeny jeho skutkových záverov opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva zo zásady priamosti a ústnosti občianskeho súdneho konania. Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.). Citované ustanovenie umožňuje odvolaciemu súdu, aby dospel k vlastnému zisteniu skutkového stavu, ktoré môže byť odlišné od skutkového zistenia, ktoré urobil súd prvého stupňa. Pokiaľ sa teda odvolací súd chce odchyliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa, musí dokazovanie sám opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie v zmysle § 132 O.s.p. Po preskúmaní veci najvyšší súd nezistil, že by odvolací súd porušil ustanovenie § 213 O.s.p. tak, ako to dovolatelia namietali.

Podľa obsahu zápisnice z pojednávania konaného dňa 28. mája 2013 pred odvolacím súdom za účasti právnych zástupcov oboch účastníkov, predseda senátu najskôr podal správu o doterajšom priebehu konania (viď prvá strana zápisnice, č.l. 79 spisu). Potom bolo otvorené

pojednávania a odvolací súd sa pokúsil o ukončenie sporu medzi účastníkmi konania súdnym zmierom. Právny zástupca žalobcov uviedol, že trvá na podanom návrhu a predseda senátu pristúpil k podaniu správy o doterajšom priebehu dokazovania a prečítal obsah spisu vrátane jednotlivých listinných dôkazov založených v súdnom spise (viď druhá strana zápisnice). Následne odvolací súd vytvoril obom právnym zástupcom procesnú možnosť vyjadriť sa k veci a tým aj k obsahu prečítaných listinných dôkazov, pričom právní zástupcovia túto možnosť využili. Právny zástupca žalovaného sa vyjadril aj k otázke týkajúcej sa „mimoriadnej udalosti“, keď na pojednávaní uviedol, že bežný prietok rieky Topľa je 3,32 m³/s a pri storočnej vode 330 m³/s, pričom v roku 2010 bolo nameraných cez 350 m³/s. Poukázal pritom na obsah dokladov založených v spise, z ktorých vyplýva, že došlo k mimoriadnej udalosti vyhlásenej obcou v zmysle zákona č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami. Žalobcovia mali možnosť sa k týmto skutkovým okolnostiam vyjadriť. Z takto zaznamenaného priebehu pojednávania nemožno urobiť záver, že prečítanie obsahu spisu a jednotlivých listinných dôkazov bolo len súčasťou správy o doterajšom priebehu konania, ako to tvrdia dovolatelia. Zo zápisnice je celkom zrejmé, že najskôr bola podaná správa o doterajšom priebehu konania v zmysle § 215 O.s.p., v rámci ktorej sa oboznamuje priebeh konania na súde prvého stupňa, obsah rozhodnutia a obsah odvolania prípadne aj vyjadrenia k odvolaniu. Až následne bolo pojednávanie otvorené a bol prečítaný obsah spisu vrátane jednotlivých listinných dôkazov. Odvolací súd zopakoval dokazovanie a zabezpečil si tak dostatočný podklad pre zmenu rozhodnutia súdu prvého stupňa. Dovolací súd uzatvára, že postup odvolacieho súdu bol plne súladný s ustanovením § 213 ods. 1, 3 O.s.p. a nepoprel jeho účel a význam.

Dovolatelia ďalej vytýkali odvolaciemu súdu porušenie ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p., jeho rozhodnutie považovali za nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené.

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Táto norma sa uplatňuje aj v odvolacom konaní (§ 211 O.s.p.).

Občianskoprávne kolégiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky prijalo 3.decembra 2015 Stanovisko, ktorého právna veta uvádza, že „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“

Rozhodnutie súdu ako orgánu verejnej moci nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami účastníka konania, ale z hľadiska odôvodnenia musí spĺňať parametre zákonného rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O.s.p.). Citované zákonné ustanovenie sa totiž chápe aj z hľadiska práv účastníka na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého súčasťou je aj právo na súdne konanie spĺňajúce garancie spravodlivosti, a toto ustanovenie treba vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), porovnaj napr. rozsudok vo veci Garcia Ruiz proti Španielsku z 21. januára 1999, sťažnosť č. 30544/96, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1999-I tak, že rozhodnutie súdu musí uviesť presvedčivé a dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany (účastníka) bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia.

Účelom odôvodnenia rozsudku je predovšetkým preukázať správnosť rozsudku. Odôvodnenie musí byť súčasne i prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutí v konaní o riadnom alebo mimoriadnom opravnom prostriedku, t.j. musí byť preskúmateľné. Kritériom pre posúdenie (ne)preskúmateľnosti rozhodnutia je splnenie náležitostí odôvodnenia ustanovených zákonom podľa § 157 ods. 2 O.s.p., ktoré ukladá súdu povinnosť podať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku, a tým preukázať jeho správnosť. Rozhodnutie súdu preto musí obsahovať úplné a výstižné odôvodnenie, v ktorom súd logicky, vnútorne kompaktné a neprotirečivo vysvetlí svoj postup a dôvody svojho rozhodnutia. Pritom sa musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného

právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil zistený skutkový stav. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné zdôrazniť to, že pri zmene rozhodnutia podľa § 220 O.s.p. odvolací súd nahrádza svojím rozhodnutím rozhodnutie súdu prvého stupňa. Jeho zmeňujúce rozhodnutie musí preto obsahovať úplné a výstižné zdôvodnenie. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v prejednávanej veci však nespĺňa náležitosti v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. a vykazuje znaky nepreskúmateľnosti rozhodnutia.

V prejednávanej veci odvolací súd svoje odlišné právne posúdenie veci založil na právnom závere, že škoda na majetku žalobcov bola spôsobená mimoriadnou, neodvratiteľnou udalosťou – prírodnými silami, za ktorú žalovaný nenesie zodpovednosť (§ 420a ods. 3 Občianskeho zákonníka). Z rozhodnutia vyplýva aj ďalší právny názor odvolacieho súdu, že škoda nebola spôsobená prevádzkovou činnosťou žalovaného, a preto ju nemožno posudzovať v zmysle § 420a ods. 1 Občianskeho zákonníka. V závere odôvodnenia však odvolací súd uvádza, že škoda bola spôsobená neodvratnou udalosťou nemajúcou pôvod v prevádzke či konaní žalovaného s poukazom na § 420a ods. 3 Občianskeho zákonníka. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu tak ponúka dva úplne odlišné dôvody pre zamietnutie žaloby, ktoré sa z hľadiska právneho posúdenia veci vzájomne vylučujú. Predovšetkým pokiaľ odvolací súd dospel k záveru, že nejde o prípad osobitnej zodpovednosti za škodu v zmysle § 420a ods.1 Občianskeho zákonníka, potom je nepochopiteľné, prečo na vec aplikoval zákonný liberačný dôvod vzťahujúci sa k tomuto druhu zodpovednosti za škodu v zmysle § 420a ods. 3 Občianskeho zákonníka. Javí sa akoby odvolací súd zamieňal v súhrne tri pojmy a to mimoriadnu udalosť v zmysle § 49 ods. 5 vodného zákona, neodvratiteľnú udalosť vis maior vylučujúcu všeobecnú zodpovednosť za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka a neodvratiteľnú udalosť nemajúcu pôvod v prevádzke v zmysle § 420a ods. 3 Občianskeho zákonníka, ktorá je liberačným dôvodom pre prípad osobitnej zodpovednosti prevádzkovateľa. Každý z týchto pojmov má však úplne inú právnu kvalitu, znaky a vzťahuje sa na inú hmotnoprávnu situáciu, i keď mimoriadna udalosť samozrejme môže byť súčasne aj neodvratiteľnou udalosťou, musí byť najskôr zreteľné, ako z právneho hľadiska súd kvalifikoval zodpovednostný nárok a ktorý zo zákonom prípustných dôvodov buď zodpovednosť za škodu vylučuje alebo liberuje. Zdôvodnenie absentuje aj v tej časti rozhodnutia, kde odvolací súd konštatuje, že žalovaný vzniku škody nemohol zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré bolo možné od neho objektívne požadovať. Takýto záver nie je podložený žiadnymi skutkovými zisteniami

odvolacieho súdu a nie je zrejmé, z čoho odvolací súd vychádzal. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu nedáva odpoveď na otázky podstatné pre posúdenie žalobného nároku. Treba prisvedčiť dovolateľom, že odvolací súd neodôvodnil ani to, ktoré dôkazy vyhodnotil a z akých skutkových zistení vychádzal pri formovaní právneho záveru ohľadom existencie mimoriadnej udalosti a tiež, že nedostatočne identifikoval tzv. správu žalovaného, na ktorú sa odvoláva na viacerých miestach svojho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu tak pôsobí celkovo zmätočne, nepresvedčivo a nedáva relevantný podklad pre zmenu prvostupňového rozhodnutia v zmysle § 220 O.s.p.

Z obsahu podanej žaloby je zrejmé, že žalobcovia vymedzili zodpovednosť žalovaného vyplývajúcu mu z prevádzkovej činnosti správcu vodného toku (§ 420a ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka), ale tiež z porušenia právnej povinnosti (§ 420 Občianskeho zákonníka).

Právna úprava zodpovednosti za škodu upravená v § 415 a nasl. Občianskeho zákonníka rozlišuje všeobecnú, subjektívnu zodpovednosť za škodu (§ 420 Občianskeho zákonníka), t.j. zodpovednosť za vlastné protiprávne konanie a osobitnú, objektívnu zodpovednosť za škodu (§ 420a a nasl. Občianskeho zákonníka), ktorá je zodpovednosťou za výsledok činnosti škodcu alebo za samotné riziko vzniku škody vyplývajúce z jeho prevádzkovej činnosti. Pre správne podradenie zodpovednostného vzťahu pod príslušné ustanovenie Občianskeho zákonníka, v tom ktorom prípade, je kľúčová odpoveď na otázku, čo je skutočná príčina vzniku škody, bez pôsobenia ktorej by škoda nevznikla. Primárne prichádzajú do úvahy vždy osobitné skutkové podstaty objektívnej zodpovednosti za škodu, ak však súd vylúči osobitnú zodpovednosť za škodu, potom s ohľadom na skutkový stav je potrebné preskúmať aj prípadné porušenie prevenčnej povinnosti a do úvahy prichádzajúcu všeobecnú zodpovednosť škodcu. Preto treba vždy dôsledne rozlíšiť, či škoda bola spôsobená výlučne ako následok protiprávneho konania žalovaného alebo bola vyvolaná prevádzkovou činnosťou žalovaného, vecou použitou pri prevádzke alebo len samotným vplyvom tejto prevádzky na okolie.

Každý zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti (§ 420 Občianskeho zákonníka). Pokiaľ faktickou príčinou vzniku škody bolo porušenie či už prevenčnej povinnosti všeobecne ustanovenej v § 415 Občianskeho zákonníka alebo inej zákonnej povinnosti vyplývajúcej zodpovednostnému subjektu z právneho predpisu, bude

potrebné posudzovať zodpovednosť za škodu podľa ustanovenia § 420 Občianskeho zákonníka.

Objektívna zodpovednosť za škodu podľa § 420a ods.1 Občianskeho zákonníka je daná v prípade, ak a/ škoda má svoj pôvod v povahe prevádzkovej činnosti žalovaného alebo veci pri nej použitej, prípadne b/ vznikla ako dôsledok vplyvu prevádzky na okolie, alebo c/ môže ísť o škodu na nehnuteľnosti, sťaženie či znemožnenie jej užívania v dôsledku oprávneného výkonu alebo zabezpečenia prác (§ 420a ods.2 Občianskeho zákonníka). Za prevádzkovú činnosť s poukazom na vyššie citované ustanovenie sa považuje opakované a organizovane vykonávaná činnosť, ktorá buď sama osebe (pre jej charakteristické vlastnosti a povahu) alebo v dôsledku technológií, alebo postupov, ktoré sa pri nej používajú, nesie v sebe vždy riziko vzniku škody. Ide o takú činnosť, ktorá je teda vo svojej podstate vždy potenciálne nebezpečná pre okolie, a to aj za predpokladu, že je vykonávaná na základe zákonného oprávnenia či technologicky správne. Z tohto dôvodu jej vykonávateľa zákonodarca postihuje prísnejšou zodpovednosťou, a to objektívnou zodpovednosťou bez ohľadu na zavinenie.

A napokon škoda môže nastať aj ako dôsledok neodvratiteľnej udalosti, kvalifikovanej náhody „vis maior“, ktorá vylučuje všeobecnú zodpovednosť za škodu v zmysle § 420 Občianskeho zákonníka a v prípade, že táto udalosť nemala pôvod v prevádzkovej činnosti je liberačným dôvodom aj pokiaľ ide o osobitnú zodpovednosť v zmysle § 420a Občianskeho zákonníka (§ 420a ods. 3 Občianskeho zákonníka).

Ustanovenie § 49 ods. 5 vodného zákona ako lex specialis ide ešte ďalej pokiaľ ide o vylúčenie zodpovednosti za škodu a zbavuje správcu vodného toku zodpovednosti za škodu, ktorá nastala ako dôsledok mimoriadnej udalosti alebo užívania vodného toku. Je tomu tak najmä preto, že vodné toky sú prírodné živly, ktoré nikdy nebudú podliehať absolútnej ľudskej kontrole, nie je vždy v ľudských silách ich pôsobenie predvídať a zabrániť pôsobeniu ničivej sily prírody. Z tohto dôvodu nemožno ani založiť absolútnu zodpovednosť, či už štátu alebo správcu vodného toku, za škody vymykajúce sa rámcu ich objektívnych, faktických možností.

Ochranná hrádza je umelo vytvorená stena, násyp alebo val, zvyčajne vyplnená zeminou alebo kameňmi, vybudovaná okolo relatívne rovného, nízko ležiaceho územia

slúžiaca na ochranu pred povodňami. Jediným účelom ochrannej hrádze je zabezpečiť ochranu pred vyliatím vody na príľahlé územia, pričom na plnenie tohto účelu nie je potrebné pôsobenie žiadnych iných technologických postupov, prírodných síl či fyzikálnych vplyvov. Sama osebe ochranná hrádza nenesie v sebe riziko vzniku škôd, nie je nebezpečná, ale práve naopak, jej podstata spočíva v ochrannej funkcii. Je teda celkom zrejmé, že ochranná hrádza nemá povahu a charakter prevádzky. Údržba a starostlivosť správcu vodného toku o ochrannú hrádku je súčasťou zákonných povinností správcu vodného toku, ktoré vykonáva vo verejnom záujme a za účelom ochrany osôb a majetku pre prípad nepriaznivého vývoja na vodnom toku. Táto činnosť správcu vodného toku nemá povahu ani vlastnosti prevádzkovej činnosti.

Odvolací súd ako príčinu pretrhnutia ochrannej hrádze označil mimoriadnu udalosť v zmysle § 49 ods. 5 vodného zákona. Z tohto pohľadu potom celkom nesprávne aplikoval na vec liberačný dôvod v zmysle § 420a ods. 3 Občianskeho zákonníka, ktorý môže prichádzať v úvahu len vtedy, ak súd dospeje k záveru, že škoda bola spôsobená prevádzkovou činnosťou. Preto je záver odvolacieho súdu, že žalovaný nezodpovedá za škodu preto, že bola spôsobená neodvratnou udalosťou nemajúcou pôvod v prevádzke žalovaného (§ 420a ods. 3 Občianskeho zákonníka), nesprávny a v priamom rozpore s jeho predchádzajúcim záverom, že vo veci nejde o prípad zodpovednosti za škodu v zmysle § 420a Občianskeho zákonníka.

Odvolací súd svoj právny záver o existencii mimoriadnej udalosti vylučujúcej zodpovednosť žalovaného za škodu v zmysle ustanovenia § 49 ods. 5 vodného zákona, neoprel o skutkové zistenia vyplývajúce z vykonaného dokazovania a ani o znenie príslušných zákonných ustanovení. Odvolací súd síce konštatoval, že škoda bola spôsobená ako následok mimoriadnej udalosti, avšak už nevenoval žiadnu pozornosť samotnému pojmu „mimoriadnej udalosti“, ktorý Občiansky zákonník nepozná. Tento pojem vyplýva práve z citovaného ustanovenia vodného zákona (poznámka č. 60 odkazujúca na ustanovenie § 3 ods. 2 zákona č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva) a jeho obsah je potrebné konkrétne v súlade so zákonnými podmienkami vymedziť a vyhodnotiť s poukazom na skutkové zistenia do príslušného právneho záveru s citáciou aplikovaných právnych predpisov. Nie je postačujúce, ak sa odvolací súd v tomto smere obmedzil na konštatovanie o skutočnostiach všeobecne známych a na vyjadrenie žalovaného (navyše z rozhodnutia nie je zrejmé, ktoré konkrétne vyjadrenie mal odvolací súd na mysli), pretože pojem mimoriadnej udalosti je v zákone presne špecifikovaný a má svoje znaky t.j. nie každá udalosť je zákonom

považovaná za mimoriadnu udalosť. Ak teda súd chce založiť svoje rozhodnutie na tom skutkovom a právnom základe, že došlo k mimoriadnej udalosti, musí takýto záver vyplývať zo skutkových zistení a korešpondovať s právnym vymedzením tohto pojmu v zmysle § 3 ods. 2 zákona č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva.

Odvolací súd nepovažoval vzniknutú škodu za škodu spôsobenú prevádzkovou činnosťou podľa § 420a ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka. Z odôvodnenia jeho rozhodnutia nevyplýva, aby sa v tejto súvislosti zaoberal aj porušením právnej povinnosti žalovaného v zmysle § 415 Občianskeho zákonníka. Nemožno opomenúť to, že porušením právnej povinnosti je i porušenie všeobecnej preventívnej povinnosti, teda povinnosti každého počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám (§ 415 Občianskeho zákonníka). Prevenčná povinnosť podľa § 415 Občianskeho zákonníka je právnou povinnosťou, ktorej porušenie vedie k zodpovednosti podľa § 420 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí síce konštatoval, že žalovaný ako správca vodných tokov je zodpovedný za vykonávanie zabezpečovacích prác na ochranu pred nepriaznivými účinkami vôd na vodných tokoch a vodohospodárskych dielach, avšak bez ďalšieho. Z rozhodnutia nevyplýva, či sa odvolací súd aj skutočne zaoberal skúmaním plnenia povinností správcu vodného toku. Ak aj považoval za skutočnú príčinu vzniku škody žalobcov mimoriadnu udalosť, vzhľadom na tvrdenia žalobcov o porušení povinností správcu vodného toku bolo nevyhnutné, aby sa k tejto otázke vyjadril, či už v pozitívnom alebo negatívnom smere.

V prejednáwanej veci žalovaný bol nositeľom povinností upravených v ustanovení § 48 ods. 3 vodného zákona. V zmysle tohto ustanovenia bol povinný udržiavať korytá v stave, ktorý zabezpečuje ich prirodzenú alebo projektovanú prietochnosť a hĺbku vody (písm. b/), udržiavať alebo odstraňovať brehové porasty vo vodných tokoch, na pobrežných pozemkoch tak, aby sa nestali prekážkou odtoku vody pri povodniach a podľa možnosti zachovali prírodné podmienky (písm. c/), spevňovať brehy vodných tokov, zabezpečovať ich neupravené úseky brehovými porastmi (písm. d/), udržiavať a čistiť koryto a odstraňovať naplaveniny, ľadové a iné prekážky a dočasné ostrovy z vodného toku, čo je nevyhnutné na zabezpečenie nehateného odtoku alebo prietoku (písm. e/), zabezpečovať potrebnú úpravu vodných tokov (písm. f/), zabezpečovať ochranu pred povodňami podľa osobitného predpisu (písm. n/). Povinnosťou žalovaného teda bolo zabezpečovať existujúcu protipovodňovú ochranu v takom režime, aby bola funkčná a spôsobilá zabrániť vzniku povodní, avšak nie akýchkoľvek, ale len takých, na ktorých rozsah bola projektovaná. Inými slovami správca

vodného toku zodpovedá len za existujúci „status quo„. Súčasne je jeho povinnosťou aj pravidelné vyhodnocovanie stavu vodných korýt a oznamovanie závažných nedostatkov, ktoré zistí vo vodnom toku a v inundačnom území, spôsobené prírodnými vplyvmi alebo inými vplyvmi a navrhovanie opatrení na ich odstránenie (písm. m/, r/). Len porušenie týchto povinností (ak je tvrdené žalobcom) mohlo mať za následok vznik zodpovednosti žalovaného za škodu samozrejme za predpokladu, že škoda bola následkom takéhoto protiprávneho konania. Odôvodnenie rozsudku odpoveď na tieto otázky neposkytuje.

Pokiaľ dovolatelia namietajú, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že právnym posúdením veci je činnosť súdu, pri ktorej na zistený skutkový stav aplikuje príslušnú právnu normu a pri ktorej zo svojich skutkových zistení vyvodzuje právne závery. Dovolateľmi napadnutý rozsudok nebolo možné v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých právnych záverov, lebo obsah napadnutého rozhodnutia (vzhľadom na jeho nepreskúmateľnosť) nebol pre toto posúdenie dostatočným podkladom.

Z dôvodov uvedených vyššie najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 243b ods. 1 O.s.p.) a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. februára 2016

JUDr. Helena Haukvitzová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová